

„SMOCZE JAJO” KONKURS NA LIMERYK O KRAKOWIE

z okazji 750-lecia lokacji Miasta

www.klub.uj.pl/limeryk

Jury w składzie: Bronisław Maj, Michał Rusinek, Grzegorz Turnau, Mariusz Parlicki wyłoniło zwycięzców Konkursu na limeryk o Krakowie.

Ze „Smoczego Jaja” wyklulo się ponad 1200 limeryków (!) napisanych przez 520 autorów z całej Polski. Innymi słowy, odzew i zainteresowanie Konkursem było ogromne, cieszy nas to tym bardziej, iż zasięg Konkursu miał charakter ogólnopolski. Do siedziby Klubu Absolwenta Uniwersytetu Jagiellońskiego – organizatora „Smoczego Jaja” – limeryki spłynęły właściwie z każdego zakątka Polski, poczynając od Podhala, aż po Pomorze. Najwięcej wierszy otrzymaliśmy z Krakowa, Warszawy, Gdańska, Gdyni, Wrocławia, Zakopanego, Łodzi, Lublina i Dąbrowy Górniczej. Pojawiły się również limeryki

nadesłane z Francji, USA i Anglii. W wykreowanej przez uczestników Konkursu galerii motywów bezapelacyjnie zwyciężył Smok Wawelski, jednakże oprócz postaci z legend pełno też w tej galerii magicznych krakowskich miejsc, historycznych odwołań do osób i wydarzeń, a także, jak to bywa w limerykach, zabawnych typów różnego autoramentu, wpisanych w pejzaż krakowskich ulic i lokali.

Oficjalne wręczenie nagród laureatom odbyło się podczas święta Absolwentów Uczelni Wyższych – „Laurealiów”, organizowanych w roku bieżącym 20 maja na płycie Rynku Głównego w Krakowie pod hasłem „Skoki w czasie i przestrzeni”. Jednym z owych metafizycznych skoków w czasoprzestrzeni będą wiersze o legendarnym i współczesnym Krakowie.

W czerwcu natomiast wydana zostanie książka będąca efektem całego Projektu „Smocze Jajo”, z limerykami znanych postaci Krakowa oraz laureatów Konkursu. W publikacji znajdą się na przykład limeryki znanych i lubianych reprezentantów różnych profesji, między innymi: Marcina Dańca, Roberta Makłowicza i Jacka Zielińskiego.

WYNIKI KONKURSU „SMOCZE JAJO” KATEGORIA KRAKÓW

I NAGRODA

Marta Albrecht (Michałowice)

*Do pisarza, który mieszka na Sarego,
po pijackich, nocnych orgiach następnego
dnia pytanie wciąż powraca:
Czemuż to ciężkiego kaca
znów ma on, choć piło jego alter ego?*

II NAGRODA

Wojciech Wójtowicz (Puławy)

*Rzekł Zygmunt Stary swojej żonie Bonie:
„Skoro Auguścika nosisz w swoim tonie,
nie mam już żadnych obiekcji
z powodu wolnej erekcji,
Bo mamy dziedzica na wawelskim tronie”.*

III NAGRODA

Dominika Sozańska (Kraków)

*Raz jeden jezuita z Okołu
doczekał się wreszcie cokołu
i choć się obrócił w trumnie
to stoi na kolumnie
na przekór niektórym z dołu.*

WYRÓŻNIENIA

Franciszek Klimek – Kraków
Jerzy Konieczny – Rajcza
Zofia Nowacka-Wilczek – Lublin
Witold Turdza – Kraków
Jerzy Panek – Skawina

KATEGORIA UNIwersytet Jagielloński NAGRODA GŁÓWNA

Bartłomiej Kucharzyk (Ustrzyki Dolne)

*Ongiś pewien profesor UJ
dowolną myśl pojmował w lot,
co zgromadzonym licznie
prezentował publicznie,
żądając drobnych kwot.*

WYRÓŻNIENIA:

Anna Droba (Warszawa)

*Pewna pani, studentka UJotu,
z orientacją ma sporo kłopotu,
krąży po dziekanatach,
aulach, sekretariatach,
wszędzie pyta „Przepraszam, czy to tu?”*
Stanisław Kucharski – Warszawa
Joanna Włodarczyk – Kraków

Nagrody rzeczowe za pozostałe miejsca i wyróżnienia:

- książka z autografem Wisławy Szymborskiej,
- wieczne pióro,
- ekslibris autorstwa Krzysztofa Kmiecica,
- słownik *Polszczyzna na co dzień*,
- album o Krakowie,
- płyty CD z muzyką polskich artystów,
- album z autografem rektora UJ prof. Karola Musioła,
- multimedia, galanteria skórzana z logo UJ.

Nagroda główna: przelot dla dwóch osób w dwie strony do wybranego kraju w Europie.

KSIĄŻKA NA POCZTÓWCE

Susan Sontag, znana amerykańska pisarka, eseistka i krytyk sztuki, w eseju *O fotografii* stwierdziła, że wszystko istnieje po to, aby znaleźć się na fotografii. Sentencję tę można odnieść również do kartek pocztowych, na których od czasu ich powstania znalazło się w formie rysunku, fotografii i obrazków wykonanych w innych technikach – nawet wyszywanych na maszynach do szycia – wszystko, na co nieograniczona inwencja ich twórców pozwoliła. Na tych małych kartonikach, zwanych dawniej ilustrowanymi kartami pocztowymi, odkrytkami, pocztówkami – które to określenie przypisywane jest Henrykowi Sienkiewiczowi – widokówkami, zarejestrowano wszystko lub prawie wszystko. Znalazły się na nich: codzienne życie mieszkańców miast i wsi, wielkie wydarzenia zarówno na skalę lokalną, jak i międzynarodową, dzieła sztuki, architektura, pejzaże z każdego zakątka ziemi, portrety wielkich ludzi, ale i ujęcia etnograficzne, reportaże z powodzi, pożarów, uroczystości religijnych i politycznych manifestacji. Dzięki temu z biegiem lat pocztówka straciła swój pierwotny charakter korespondencji pocztowej, a stała się jednym z obiektów kolekcjonerskich, i to na niespotykaną wcześniej skalę. Wystawa pocztówek

w Antwerpii w 1894 roku pokazała, że zainteresowanie nimi jest prawie równe zainteresowaniu znaczkami pocztowymi,

il. 1

a przecież najlepsze lata pocztówki dopiero nadchodziły. Rosnące zainteresowanie kolekcjonerstwem pocztówek, również na ziemiach polskich, potwierdziły wystawy w Krakowie w 1898 roku, w Warszawie w 1900 roku i w Kaliszu w 1901 roku. Z początkiem XX wieku wzrastała liczba wydawanych w różnych krajach czasopism poświęconych pocztówkom i zbieraczom, zwanym kartofilami. W 1904 roku na przykład w Paryżu wychodziło 5 specjalistycznych czasopism. Systematycznie rosła liczba tematów prezentowanych na pocztówkach, co tworzyło niebagatelne problemy dla wystawców, ale i organizatorów wystaw o randze

międzynarodowej. W 1922 roku urządzono w brukselskim Muzeum Książki wystawę pocztówek ilustrowanych, na której przyjęto zasadę podziału tematycznego na 23 działy (tematy): 1) aktualności, to znaczy reklamy i anonse, 2) pocztówki dobroczynne, 3) pamiątkowe, 4) kwiaty i owoce, 5) wojenne, 6) humorystyczne, 7) ilustracje książek i dzienników, 8) zdarzenia dnia, 9) sztuka (salony, muzea), 10) zalotne i romantyczne, 11) mody, 12) narodowe, tzn. heraldyka, stroje ludowe, 13) oficjalne, tzn. wydawane przez rząd, 14) polityczne, 15) portrety sławnych ludzi, 16) propagandowe, 17) rozmaite, 18) sportowe, 19) teatralne i muzyczne, 20) mundurowe, 21) z widokami, 22) pornograficzne, 23) ze zwierzętami.

W Polsce zainteresowanie pocztówkami, zarówno ze strony kolekcjonerów, jak też muzeów i bibliotek, wzrosło od lat osiemdziesiątych XX wieku. Wznowiono organizowanie wystaw, aukcji, tworzenie klubów filokartystów oraz wydawanie albumów, zwłaszcza dotyczących pocztówek związanych z danym miastem lub regionem. Na aukcjach systematyzowano pocztówki według tematów, w wielu punktach zbliżonych do tych z 1922 roku, ale tematykę tę unowocześniano, wprowadzając takie tematy, jak: judaika, pojazdy, etnografia,

il. 2

mapy, kresy, województwa. Nie udało mi się natomiast odnaleźć działu czy tematu dotyczącego książki zarówno w sposobie prezentowania książki jako głównego tematu pocztówki, ilustracji, „produkcji książki”, jak i, na przykład, ludzi związanych z książką. Tematyka ta jest bowiem rozproszona po innych działach, między innymi sztuce, portretach sławnych ludzi. Jestem natomiast przekonany o tym, że wśród kolekcjonerów warto byłoby przedyskutować sprawę utworzenia tematu związanego z książką

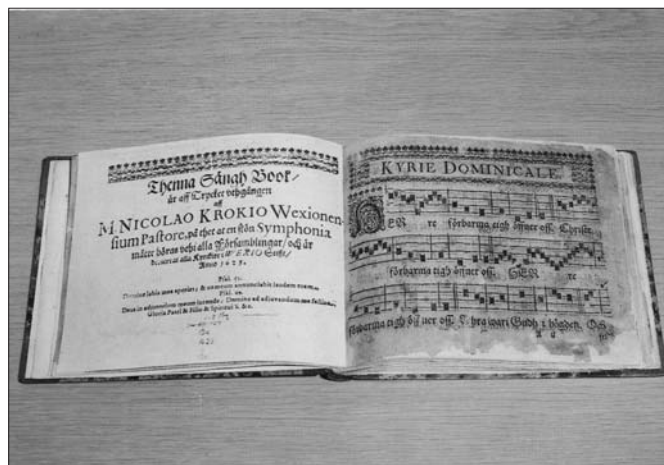
il. 3

jako tematu samodzielnego. Jest on bowiem – według mnie – tak interesujący pod względem zawartości treściowej i sposobu prezentacji na pocztówkach, jak temat mający już swoją prezentację publiczną, a mianowicie biblioteki na pocztówkach (np. wystawa pt. *Lecznice dusz na małych formach – ekslibrisy, znaczki pocztowe,*

widokówki zorganizowana przez Rycerski Zakon Bibliofilski w Krakowie i Dom Kultury „Podgórze” w Krakowie Galerię Ekslibrisu – prezentowana w Domu Kultury od 15 stycznia do 24 lutego 2005 r.). Oba tematy, to znaczy biblioteki i książki na pocztówkach, są rozwojowymi, bowiem w wielu krajach na świecie pojawiają się nowe pocztówki z takimi tematami, a starsze są już cymeliami. Wydawane były w niewielkich nakładach, a liczba wydanych pocztówek o tych tematach jest niezbyt wielka – w stosunku do innych tematów – co jest z jednej strony wyzwaniem kolekcjonerskim, a z drugiej zachętą do posiadania jak największej ich liczby.

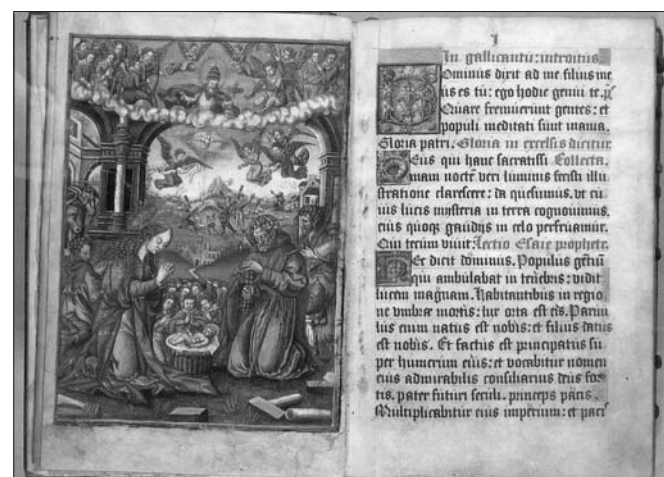
Najbardziej popularną formą prezentacji książki na pocztówkach są zestawy wybranych fragmentów stron dzieł uznanych za arcydzieła sztuki, książki zawierające także krótkie opisy samych dzieł, w tym informacje o miejscu ich przechowywania, głównie o bibliotekach. Do klasycznych wydawnictw polskich z ostatnich dziesiętków lat zalicza się między innymi:

1. *Miniatury z Graduału Jana Olbrachta* z lat 1501–1506, znajdującego się w katedrze wawelskiej. Zestaw wydany w 1964 roku przez Biuro Wydawnicze „Ruch” zawiera 9 kolorowych pocztówek, z których każda posiada krótką informację na odwrocie o temacie widokówki.
2. *Kodeks Baltazara Behema* ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej – zestaw zawiera 9 reprodukowanych miniatur z *Kodeksu,*

il. 4

a wydany został również przez Biuro Wydawnicze „Ruch” w 1969 roku. W latach trzydziestych XX wieku również wydane zostały pocztówki z miniaturami *Kodeksu*

il. 5

nakładem Towarzystwa Przyjaciół Biblioteki Jagiellońskiej.

3. *Malarstwo miniatury w zbiorach*

il. 6

Klasztoru Paulinów na Jasnej Górze. Zestaw wydany przez Krajową Agen-

il. 7

cję Wydawniczą w 1981 roku zawiera 9 widokówek prezentujących malarstwo książkowe pochodzące z różnych dzieł średniowiecznych.

4. *Skarby Biblioteki Jagiellońskiej*. Zestaw 9 widokówek z dwujęzycznym opisem wydany został przez Krajową Agencję

il. 8

Wydawniczą w Krakowie w 1984 roku. Zaprezentowano na nich fragmenty najznakomitszych dzieł będących w posiadaniu biblioteki.

5. *Najstarsze zabytki piśmiennictwa polskiego* ze zbiorów Biblioteki Narodowej

w Warszawie. W zestawie znajduje się 9 kartek w formacie pocztówkowym, ale bez miejsca na korespondencję i znaczek pocztowy, przedstawiających unikatowe dzieła znajdujące się w Bibliotece z ich dwujęzycznym opisem.

Widokówki ze stronami tytułowymi czy też fragmentami dzieł znajdują się

il. 9

również w zestawach poświęconych na przykład wybitnym naukowcom czy wybitnym autorom dzieł. Tak jest w zestawie poświęconym Mikołajowi Koper-

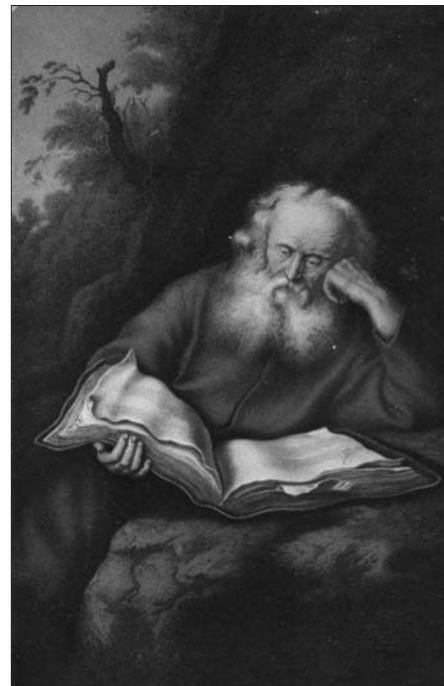

il. 10

il. 11

nikowi, wydanym przez Izobrazitelnoje Iskustwo w 1973 roku, w ówczesnym Leningradzie.

il. 12

Najczęściej jednak książki w postaci reprodukcji wybranych stron, fragmentu strony, na przykład z miniaturą czy oprawą, pojawiają się na widokówkach jako pewnego rodzaju reklama, jak również jako kartki okolicznościowe – najczęściej jako kartki świąteczne.

Na sześciu zamieszczonych obok ilustracjach widać: *Modlitewnik Królowej Bony* z 1492 roku (il.1) – na widokówce wydanej przez Biuro Wydawnicze „Ruch” w 1961 roku z okazji powrotu skarbów wawelskich do kraju; stronę z *Kodeksu*

Srebrnego – Codex Argenteus (il.2), znajdującego się w Bibliotece Uniwersyteckiej w Uppsali, zaprezentowanego na widokówce wydanej przez tę bibliotekę. Ilustracja 3 przedstawia natomiast

il. 13

reprodukcję oprawy tego *Kodeksu* na pocztówce wydanej w latach 30. przez Norblads Bokhandel w Uppsali. Na ilustracji 4 widać reprodukcję *Liber cantus* z 1623 roku Nicolao Krokiusa z Biblioteki w Vaxjo; na ilustracji 5 pokazane są dwie strony *Mszалу Filipa z Almaras* z miniaturą bożonarodzeniową i tekstem z 1559 roku, zaś na ilustracji 6 znajduje się reprodukcja

il. 14

il. 15

niesygnowanej widokówki z dwiema stronami pamiętnika. Wymienione pocztówki pochodzą z lat 1908–2005.

Bardzo ciekawymi, według mnie, są pocztówki przedstawiające człowieka z książką. Najbardziej rozpowszechnio-

il. 16

nym źródłem do prezentacji tego tematu są dzieła malarskie, chociaż nie brakuje zapożyczeń nawet z dzieł rzeźbiarskich. Na dwóch kolejnych ilustracjach pokazane są: obraz nieznanego autora znajdujący się w Muzeum Czartoryskich w Krakowie, przedstawiający świętą z książką (il. 7),

oraz fragment *Zesłania Ducha Świętego* z ołtarza Wita Stwosza w kościele Mariackim w Krakowie (il. 8), z niezwykle realistycznie pokazaną książką (pocztówka wykonana jest z fotografii zrobionej przez Tadeusza Przytkowskiego, znanego bibliofila i znawcę ekslibrisu, byłego członka Towarzystwa Miłośników Książki, a póź-

il. 17

niej Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego w Krakowie).

Kolejne ilustracje prezentują fragmenty obrazów, na których przedstawiono

il. 18

il. 19

człowieka z książką. Na ilustracji 9 jest to Dante Allighieri z obrazu Łukasza Signorellego, a na ilustracji 10 matka Rembrandta malowana przez niego samego (pocztówka wydana w latach 30. przez Moderner

matu książka w moich zbiorach należy przedstawiona na ilustracji 15 postać Johanna Gutenberga trzymającego swoje dzieło – drukowaną książkę (pocztówka wydana została w 1900 r. z okazji jubileuszu Gutenberga).

Wielce ujmujące są widokówki, na których pokazano dziecko lub dzieci z książką, na przykład widokówka wydana w Berlinie w latach dwudziestych XX wieku (il. 16), a także niesygnowana pocztówka z rysunkiem alegoria Polskiej Macierzy Szkolnej (il. 17).

Na szczególną uwagę zasługują widokówki przedstawiające uliczny handel książkami lub księgarnie oraz ich wnętrza. Na reprodukowanej widokówce wydanej w Berlinie (il. 18) jest fragment obrazu Karla Spisswega pod tytułem *Antykwaryusz*. Wiele widokówek przedstawia bukinistów,

il. 20

Do ciekawostek zaliczam współcześnie wydawane widokówki, które przedstawiają półki z książkami, jak ta na ilustracji 20, wydana w Paryżu w 2000 roku i przedstawiająca taką półkę w Bibliotece Narodowej w Pradze, oraz fragment jednej z półek, na której stoją dzieła Juliusza Verne'a (il. 21).

il. 21

Kunst-Verlag z Berlina). Na pocztówkach znajdują się także obrazy, lub ich fragmenty, malowane przez innych znanych malarzy: Fragonarda (il. 11), Salomona Koninckiego (il. 12), A. von Riesena (il. 13) czy Tadeusza Axentowicza na pocztówce wydanej przez wydawnictwo „Wisła” w Krakowie (il. 14). Do najpiękniejszych pocztówek z te-

zarówno tych znaną z Sekwany, jak i innych miejsc w Europie, znanych z antykwarskiego handlu książkami. Są wreszcie pocztówki humorystyczne z „udziałem” książki, jak to widać na ilustracji 19. Na pocztówce przedstawiono urodziwego jamnika w okularach przygotowującego się do egzaminu – z czego, a no właśnie – z książki.

Pocztówka zatytułowana jest „zaproszenie do podróży”.

Wiele ciekawych pocztówek jest opracowywanych przez twórców inspirowanych przez książkę i bibliotekę. Mogą się one złożyć na wielce interesujący zbiór pod wspólnym tytułem – *Książka na pocztówce*.

Jerzy Duda